

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA RUSKÉHO A FRANCOUZSKÉHO JAZYKA

NÁZVY BAREV VE FRANCOUZSKÝCH
FRAZEOLOGIZMECH A JEJICH ČESKÉ EKVIVALENTY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Marek Cihlář

Francouzský jazyk se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: PhDr. Antonín Vondráček, CSc.

Plzeň, 2013

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 29.5.2013

Podpis:

PODĚKOVÁNÍ

Chtěl bych poděkovat PhDr. Antonínu Vondráčkovi, CSc. za odborné vedení a cenné rady při zpracovávání bakalářské práce.

OBSAH

ÚVOD.....	1
1 FRAZEOLOGIE.....	2
1.1 DEFINICE	2
1.2 CHARAKTERISTIKA.....	3
2 PŘÍKLADY FRAZEOLOGIZMŮ	5
2.1 BÍLÁ.....	5
2.1.1. SYMBOLIKA BARVY	5
2.1.2. SROVNÁVANÉ PŘÍKLADY	5
2.1.3. DALŠÍ PŘÍKLADY	7
2.2 ČERNÁ.....	8
2.2.1 SYMBOLIKA BARVY	8
2.2.2 SROVNÁVANÉ PŘÍKLADY	9
2.2.3 DALŠÍ PŘÍKLADY	9
2.3 ČERNÁ A BÍLÁ.....	10
2.3.1 PŘÍKLADY	10
2.4 ČERVENÁ.....	11
2.4.1 SYMBOLIKA BARVY	11
2.4.2 SROVNÁVANÉ PŘÍKLADY	11
2.4.3 DALŠÍ PŘÍKLADY	12
2.5 FIALOVÁ.....	12
2.5.1 SYMBOLIKA BARVY	12
2.5.2 SROVNÁVANÉ PŘÍKLADY	12
2.5.3 DALŠÍ PŘÍKLADY	13
2.6 HNĚDÁ.....	13
2.6.1 SYMBOLIKA BARVY	13
2.6.2 SROVNÁVANÉ PŘÍKLADY	13
2.6.3 DALŠÍ PŘÍKLADY	14
2.7 MODRÁ.....	14
2.7.1 SYMBOLIKA BARVY	14
2.7.2 SROVNÁVANÉ PŘÍKLADY	14
2.7.3 DALŠÍ PŘÍKLADY	15
2.8 RŮŽOVÁ.....	15
2.8.1 SYMBOLIKA BARVY	15
2.8.2 SROVNÁVANÉ PŘÍKLADY	16
2.8.3 DALŠÍ PŘÍKLADY	16
2.9 ŠEDÁ.....	16
2.9.1 SYMBOLIKA BARVY	16
2.9.2 SROVNÁVANÉ PŘÍKLADY	17
2.9.3 DALŠÍ PŘÍKLADY	17
2.10 ZELENÁ.....	17
2.10.1 SYMBOLIKA BARVY	17
2.10.2 SROVNÁVANÉ PŘÍKLADY	18
2.10.3 DALŠÍ PŘÍKLADY	18
2.11 ZLATÁ.....	19
2.11.1 SYMBOLIKA BARVY	19
2.11.2 SROVNÁVANÉ PŘÍKLADY	20
2.11.3 DALŠÍ PŘÍKLADY	20

2.12 ŽLUTÁ.....	20
2.12.1 SYMBOLIKA BARVY	20
2.12.2 SROVNÁVANÉ PŘÍKLADY	21
2.12.3 DALŠÍ PŘÍKLADY.....	21
3 SROVNÁNÍ FRAZEOLGIZMŮ.....	22
3.1 SÉMANTICKY SHODNÉ FRÁZE.....	22
3.2 ROZDÍLNĚ UTVOŘENÉ FRÁZE	24
3.3 FRÁZE BEZ BARVY V ČESKÉM EKVIVALENTU	25
ZÁVĚR	29
RESUMÉ.....	32
LITERATURA	33

ÚVOD

Cílem této bakalářské práce je analyzovat francouzské frazeologizmy obsahující názvy barev. Při psaní budeme postupovat následujícím způsobem. Nejprve prostudujeme dostupnou lexikologickou literaturu zabývající se frazeologií a frazeologizmy, uvedeme jejich definice a vypracujeme stručnou charakteristiku. Poté vyhledáme francouzské frazeologizmy obsahující názvy barev a srovnáme je s jejich ekvivalenty v českém jazyce. Pro tuto část práce budeme kromě odborné literatury využívat i internetové zdroje. K analýze francouzských frazeologizmů použijeme české i francouzské slovníky. Pro porozumění významu barev a vlivu těchto barev na jednotlivé frazeologizmy využijeme literaturu zabývající se barvami. Z této excerptce provedeme následnou analýzu, zaměříme se na rozdíly v překladu u obou jazyků. U shodných frazeologizmů uvedeme význam a vliv barevné složky na tyto příklady. Následně se pokusíme zjistit, zda název barvy vyjadřuje vlastní význam, a nebo jiný přenesený význam.

Práci rozdělíme na tři hlavní části. Úvod věnujeme frazeologii jazyka obecně. Vymezíme pojem frazeologie a představíme jeho hlavní charakteristiky. Pro zpracování této části využijeme odbornou literaturu. Jako hlavní zdroje pro teoretickou část budeme používat Frazeologii a idiomatiku českou a obecnou [5], Českou lexikologii [6] a Základy francouzské lexikologie [10].

Druhá část bude zaměřena prakticky. U každé barvy uvedeme krátkou charakteristiku [13]. Dále zde uvedeme příklady francouzských frazeologizmů, které obsahují názvy barev. Tyto frazeologizmy abecedně seřadíme podle jednotlivých barev. U každého příkladu uvedeme český ekvivalent a také jeho sémantický význam. Příklady pro tuto část budeme vyhledávat ve slovnících a v další literatuře. Využívat budeme Velký francouzsko český slovník [8], Slovník české frazeologie a idiomatiky 1.díl, Přirovnání [4], Francouzská a česká přísloví [11], Francouzské idiomy [9], Le Petit Larousse illustré, grand format [2] a internetové zdroje [12].

Ve třetí části vybereme sto příkladů, které rozdělíme podle toho, zda jsou shodně tvořeny, zda obsahují název stejné barvy a mají stejný význam jako jejich české ekvivalenty či nikoli. Významy následně porovnáme s uvedenými charakteristikami barev.

1 FRAZEOLOGIE

Abychom mohli s frazeologizmy a s vlastním pojmem frazeologie pracovat, musíme se ho nejdříve pokusit stručně definovat a uvést si některé jeho charakteristiky. K tomu využijeme odbornou literaturu zabývající se tímto tématem. Níže uvedené definice budeme citovat ze slovníků obou jazyků, uvedeme pojetí frazeologie podle Slovníku synonym a frazeologizmů [1], francouzsky odcitujeme pojem frazeologie z francouzského slovníku Dictionnaire Hachette [3] a poté definici frazeologie ze Slovníku cizích slov [7]. Každá z uvedených citací nahlíží na pojem frazeologie z jiného pohledu.

1.1 DEFINICE

Frazeologii můžeme chápat dvojnásobným způsobem, za prvé jako samostatný jazykovědný obor, který zkoumá frazeologické složení jazyka – tzv. frazeologizmy a za druhé jako souhrn frazeologizmů daného jazyka, skupiny lidí, nebo jednotlivce.

Podle *Slovníku synonym a frazeologizmů* je frazeologie definována takto:

„Frazeologie je soubor ustálených spojení, tzv. frazeologických obrátů neboli frazeologizmů. Jsou to ustálená pojmenování složená ze dvou i více slov, jež bereme jako pojmenovávací jednotky. Ve frazeologismech jsou slova na sebe významově vázána, a to již předem, nikoli až v aktuálním užití.“ [1/321]

Francouzský slovník *Dictionnaire Hachette 2006* píše o frazeologii:

„Manière de construire les phrases, particulière à un milieu, à une époque, etc, ou propre à une écrivain.“ [3/1244]

Slovník cizích slov uvádí o frazeologii následující:

„1.nauka o ustálených slovních spojeních, obrátech a rčeních, 2.soubor ustálených slovních spojení, obrátů, rčení nebo vůbec vyjadřovacích prostředků vyznačujících jistý jazyk nebo jazykový styl, pro někoho (něco) charakteristických.“ [7/206]

1.2 CHARAKTERISTIKA

Frazeologie spadá v obou jazycích do oblasti lexikologie, která se zabývá lexémy, neboli slovní zásobou daného jazyka. Každé slovo, které se pojí se slovem jiným, vytváří tzv. slovní spojení. Slova, neboli komponenty, jsou v tomto spojení mezi sebou spojeny různými tvary gramatické shody. Mohou se například shodovat v některé gramatické kategorii nebo může hlavní komponent vyžadovat určitý tvar závislého komponentu ve spojení a shoda tak nemusí nastat. Podle významu slovních spojení rozlišujeme volná slovní spojení, ve kterých si každý komponent ponechává svůj význam, a ustálená slovní spojení, kde dochází ke změně, případně až ke ztrátě významu všech, nebo pouze některých komponentů, takže význam celého slovního spojení nevychází z významu jednotlivých složek. Nevznikají v mluvním procesu, ale jsou mluvčímu již dopředu známé, a on tedy užívá celé a ustálené slovní spojení – frazeologizmy.

Frazeologizmy vznikají kombinací většinou běžných jazykových jednotek, jejich vznik je dán neustálým vývojem jazyka, zvláště jeho schopností kombinační, ve které je možno hledat i hlavní a nejbohatší zdroj pojmenování vůbec. Existence frazeologie a idiomatiky je zákonitým jevem každého jazyka, stejně jako jejich užívání je odstíněným prostředkem jazykové kultury. [5/167]

Frazeologie souvisí i s nejazykovými vědami, zvláště společenskými. S filosofií a s etikou (shromažďuje jazykově zformované praktické životní zkušenosti a zásady). Ovlivňuje také s psychologií, která by bez frazeologismů pojmenovávala psychologické procesy jen stěží. Dále je spojena s kulturou, s řemesly, ale také s náboženstvím a historií. Další souvislosti je třeba teprve poznávat. [5/167-168]

Hlavními principy a kritérii, která frazeologii a idiomatiku vymezují, jsou nepravidelnost, významová nerozložitelnost, ustálenost, reprodukovatelnost, celistvost pojmenování po stránce znakové i sémantické, víceslovnost, syntaktická ustrnulost, utvářenost více či méně modelovým způsobem, nesoučtovost významu komponentů, vázaný význam komponentů, sémantická nerozložitelnost, přítomnost archaismů, přítomnost aspoň dvou polysémních komponentů, nezaměnitelnost komponentů, paradigmatická vázanost komponentů, transformační defektivnost, ekvivalentnost slova, obraznost, nepřeložitelnost, terminologičnost, expresivnost a emocionálnost. [5/168-169]

Idiom a frazém je jedinečné spojení minimálně dvou prvků, z nichž některý (popř. žádný) nefunguje stejným způsobem v jiném spojení (resp. více spojeních), popř. se vyskytuje pouze ve výrazu jediném (resp. několika málo). [6/31]

Frazém je frazeologická jednotka z hlediska především formálního na rozdíl od idiomu, který je jednotkou idiomatiky především z hlediska sémantického. [5/237]

2 PŘÍKLADY FRAZEOLOGISMŮ

2.1 BÍLÁ

2.1.1. SYMBOLIKA BARVY

Význam výrazu „blanc“ ve francouzštině

Bien que le blanc n'est pas à proprement parler une couleur, le grand public la classe dans cette catégorie. Peut-être justement, car le blanc est d'un point de vue optique la synthèse chromatique de toutes les longueurs d'onde visibles (couleurs). Ce qui explique sans doute le sens qu'on lui accorde en Occident : celui de l'unité, de l'équilibre parfait. Depuis des générations, le blanc est lié au mariage, à la pureté, à la virginité et quelque part à la perfection et au divin (vêtement papal). On trouve très peu de blancs " naturels " dans la nature. Le blanc se prête à merveille à tous les contextes : il se marie à la perfection avec toutes les couleurs, et il est difficile de s'en lasser. Il faut cependant éviter de trop en user, en graphisme, il peut se révéler " vide " et fade lorsqu'il est trop présent. On le préfère donc accompagné d'autres couleurs ; d'ailleurs, il n'y a aucune restriction le concernant il est assorti à toute la palette chromatique! Signification positive : pureté, innocence, virginité, mariage. Signification négative : aucune. Représentation : neige, lumière, lait, robe de marié. [14]

Bílá barva je spojena se svatbou, čistotou a panenstvím, nadměrné užívání bílé barvy může vyvolat pocit prázdnoty, fádnosti nebo nevýraznosti.

2.1.2. SROVNÁVANÉ PŘÍKLADY

être blanc comme neige – être innocent – být nevinný, bílá barva zde vyjadřuje čistotu a nevinnost. Bělost je srovnána s bělostí sněhu. Vyjadřuje tedy nevinnost a morální čistotu podobnou čistotě sněhu.

une arme blanche – un couteau par exemple. Opposé à "Arme à feu"– sečná nebo bodná zbraň, zde bílá vyjadřuje opak černi, která doprovází střelný prach střelných zbraní.

un mariage blanc – un mariage pour avoir des bénéfices administratifs. Pour avoir la nationalité d'un pays par exemple. – neuskutečněná svatba, svatba pro výhody

un col blanc – un employé de bureau. Opposé à ouvrier. – úředník, bílá barva zde opět vyjadřuje čistotu, tentokrát v pravém slova smyslu, kdy úředníci chodí čistě a upraveně oblékáni, v bílých košilích, narozdíl od dělníků.

Donner carte blanche à quelqu'un – donner toutes les autorisations – dát někomu volnou ruku (v jednání) – bílá barva zde vyjadřuje přeneseně čistý, nepopsaný, připravený začít.

l'or blanc : la richesse liée au tourisme de la montagne – bohatství (sníh) zimních lyžařských středisek. Bílý sníh je tady příležitost vydělat „zlato“ peníze.

Bonnet blanc et blanc bonnet. – on dit que c'est la même chose pour deux situations qui semblent différentes. To je pěšky jako za vozem. To je prašť jako uhoď.

connu comme le loup blanc – une personne connue – známá osobnost – vyjadřuje neobvyklost bílé barvy jako barvy vlka, který je pro svoji vzácnost dobře známý. Kontrast, který je dobře vidět, který všichni znají.

montrer patte blanche – donner son identité, une autorisation pour être admis. – ohlásit se, prokázat se (průkazem, heslem)

être chauffé à blanc – être très remonté – rozpálit (roztopit) do běla – palivo v ohni se při vysokých teplotách barví až do bílé barvy

être blanc comme un cachet d'aspirin – avoir l'air malade – být bledý, vypadat nemocně. Tableta aspirinu je bílá.

fer blanc – plech

dire tantôt blanc, tantôt noir – mluvit jednou tak, podruhé jinak

faire les yeux blancs - zdvihnout oči k nebi, vsloup

l'un dit blanc et l'autre noir – každý tvrdí něco jiného

nuit blanche – bezesná noc

voix blanche – bezbarvý hlas

blanc comme un lis – čistý (mravně) jako lilie

bal blanc – dívčí ples

être blanc – (arg.) mít čistý tresní rejstřík

n'être pas blanc – (fam.) nemít čisté svědomí, nebýt bez viny

sortir d'une accusation blanc (comme la neige) – vyjít z obžaloby jako lilium

blanc do Briançon – klouzek

mettre du blanc à la queue de billard – nakřídovat tágo

blanc d'eau – leknín

blanc d'oeuf – bílek

Ils se mangent le blanc des yeux. – (fam.) Div si nevyškrábou oči.

regarder q dans le blanc des yeux – dívat se někomu upřeně do očí

porter du blanc – nosit bílé šaty

de but en blanc – náhle, bez okolků

donner, mettre dans le blanc – zasáhnout cíl, trefit do cíle

blanc-bec – zalenáč, holobrádek

Blanche –Neige – Sněhurka

2.1.3. DALŠÍ PŘÍKLADY

bois blanc – měkké dřevo; *colère blanche* – šílený vztek; *encre blanche* – syntetický inkoust; *russe blanc* – bělogvardějec; ruský emigrant; *blanche comme la neige* – bílý jako sníh, sněhobílý, bělostný, fig. nevinný; *devenir blanc comme la neige* – zblednout jako stěna; *dire blanc et noir* – neříkat ani tak ani tak; *C'est bonnet blanc et blanc bonnet* – to je pěšky jako za vozem, to je prašť jako uhoď; *Linge blanc* – čisté prádlo; *Verre blanc* – čisté sklo; *Bulletin blanc* – čistý (nevyplněný) lístek; *Papier blanc* – čistý papír; *Billet blanc* – bílý, prázdný list, bianko směnka; *Coup blanc* – chybná rána, chybný úder, rána vedle; *Siège blanc* – čalouněné, ještě nepotažené křeslo; *Vers blancs* – blankvers; *Donner, lesser carte blanche à q* – dát komu plnou moc, volnou ruku (v jednání); *Blanc lunaire* – železniční signál na volno; *Mets au blanc* – kuch. jídla s bílou omáčkou; *Aller, passer du blanc au noir* – jít z extrému do extrému; *Chauffer à blanc* – rozžhavit do běla, fig. dopálit, dohřát; *Il gèle à blanc* – je bílý mráz; *Saigner à blanc* – nechat úplně vykrváct; *Se saigner à blanc* – pustit si žilou, vydat se z posledního, zakrvácet se; *Blanc d'albâtre* – sádrová moučka; *Blanc de baleine* – vorvanina; *Blanc de chaux* – vápenná kaše, vápenný nátěr; *Blanc d'Espagne, blanc de Meudon* – plavená křída; *Badigeonner de blanc un mur* – nabíli zeď (vápnem); *Boire (dans le) blanc* – být bílý okolo huby (o koni); *Semaine de blanc* – bílý týden; *Habillé de, en blanc* – oblečený v bílém; *Être entre le blanc et le clair* – fig. být podroušen, mít opičku; *Blanc de l'oeil* – bělmo (oka); *Blanc de poulet* – kuřecí prsíčka; *Écrire, mettre noir sur blanc* – fam. dát černé na bílém; *Blanc sonore* – pauza na pásku

(zvuk); Signer qc en blanc – podepsat co (bianco); Tirer en blanc – tisknout po jedné straně papíru; Blanc de cible – střed terče; Blanc-russe – běloruský; Blanc-soudant – svárný žár; Blanche – lid. Kokain; Blanche de Marseille 2% - heroin; D'un sac à charbon il ne saurait sortir blanche farine. – Z pytle na uhlí nikdo bílou mouku nevybere.

2.2 ČERNÁ

2.2.1 SYMBOLIKA BARVY

Význam výrazu „noir“ ve francouzštině

Tout comme le blanc, le noir n'est pas au sens strict du terme une couleur, cependant on l'y associe d'un point de vue psychologique, le noir véhiculant tout comme une couleur une symbolique. Scientifiquement, le noir renvoie aux trous noirs et au néant. En optique, le noir absorbe toutes les longueurs d'onde et se caractérise donc par son absence apparente de couleur, à l'inverse du blanc qui s'obtient en renvoyant toutes les longueurs d'onde qu'il absorbe à parts égales. En Occident, le noir est associé au deuil, à la tristesse et au désespoir, à la peur et à la mort. Représenté par les tenues des prêtres et des religieuses, il fait également échos à l'autorité, à l'austérité et à la rigueur. Derrière ce côté sombre, le noir offre également un autre visage, associé à l'élégance et à la simplicité. Peut-être justement, car le noir se veut dans un second temps une couleur neutre, qui n'exprime pas à proprement parler de sentiments passionnés. Il est vrai que le noir est la couleur sombre par excellence. Il se marie avec quasiment toutes les couleurs, et ne choquera que très peu, même lorsqu'il est employé à outrance. Comme avec le blanc, il faut cependant éviter de l'employer trop souvent seul. Le noir peut vite faire écho au vide et à la tristesse. Il est recommandé de toujours l'accompagner d'une couleur chaude ou d'une couleur pâle pour rehausser son style. Signification positive : élégance, simplicité, sobriété, rigueur, mystère. Signification négative : mort, deuil, tristesse, vide, obscurité. Représentation : ténèbres (nuit), certains animaux (merle, corbeau, chats). [15]

Barva smutku a prázdna, také barva elegance a striktnosti. Dále barva oblečení kněží a jiných autorit.

2.2.2 SROVNÁVANÉ PŘÍKLADY

travailler au noir : travailler sans être déclaré, sans payer de taxe – pracovat načerno, bez povolení

broyer du noir : être pessimiste, mélancolique – mít černé (chmurné) myšlenky, myslet černě

noir comme l'aile du corbeau, comme un corbeau, comme une taupe, comme du charbon, comme l'ebène, comme de l'encre, comme (du) jais – být černý jako...

Cheval noir – vraný kůň, vraník, druh koně

Sols noirs – černozem, druh zeminy

tableau noir – (školní) tabule, většinou bývá černá

Être tout noir de coups – (fig.),(fam.) být samá modřina, být celý modrý (od bití)

Race noire – černá rasa, černé plameno, barva pleti

Il faisait nuit noire. – Byla černočerná noc, byla úplná tma.

Gueules noires – (lid.) havíři, stálá špína

Roman noir – hrůzostrašný, strašidelný film, román

avoir des idées noires – mít černé myšlenky, pesimistické

faire un tableau noir de qc – vylíčit co černě, v černých barvách, jakoby vymalovat na plátno, popsat

marché noir – černý trh, bez povolení

Il fait noir comme dans un four – je tma jako v pytli, úplná tma.

voir tout en noir – vidět všechno černě; černá vyjadřuje pesimistické myšlenky

porter du noir – nosit smutek; černá je od barvy oblečení, které se nosí při smutku

s'enfoncer dans le noir – upadat do melancholie

Pour moi c'est le noir. – Pro mne je to záhada. – černá vyjadřuje nepřehlednost, zastřenost.

2.2.3 DALŠÍ PŘÍKLADY

betês noires – (mysl.) černá zvěř; *beurre noir* – (kuch.), (dohněda) přepálené máslo; *blé noir* – (arg.) pohanka; *cabinet noir* – černá komora; *corps noir* – (fyz.) černé těleso, černý zářič; *Onde noire* – řeka Smrti; *poudre noire* – černý prach (výbušnina); *problème noir* – černošská otázka; *cachot noir* – temný zalář; *teint noir* – tmavá pleť; *ingratitude noire* –

černý nevděk; bête noire – z duše protivný člověk; noirs desseins – černé, nekalé úmysly; froid noir – strašná, krutá zima; travail noir – práce načerno, melouch; cheveux d'un noir de jais – havraní vlasy; aller, changer, passer du blanc au noir – jít, upadat z jednoho extrému do druhého; mettre dans le noir – zasáhnout cíl; (petit) noir – (fam.) malá černá káva. Dans le monde entier, les corneilles sont noires. – V celém světě jsou vrány černé. Ces tableaux ont poussé au noir. – Ty obrazy (časem) zčernaly.

2.3 ČERNÁ A BÍLÁ

2.3.1 PŘÍKLADY

c'est écrit noir sur blanc – pour insister, dire que c'est écrit en toutes lettres – je to napsané černé na bílém, černý je inkoust a bílý papír

Nul lait noir, nul blanc corbeau. – Žádné mléko není černé, tak jako žádný havran není bílý.

Une poule noire pond des oeuf blancs. – Černá slepice snáší bílá vejčička.

Une vache noire donne du lait blanc. – Černá kráva bílé mléko dává.

Noir géline pond blanc oeuf. – Černá slepice snáší bílá vejčička.

Savonnez un âne noir, vous ne le rendrez jamais blanc. – Ať děláš, co děláš, černocho do běla neумыješ.

Terre noire donne pain blanc. – Černá země dává bílý chléb.

Les mains noires font manger le pain blanc. – Komu se nelení, tomu se zelení. Bez práce nejsou koláče.

2.4 ČERVENÁ

2.4.1 SYMBOLIKA BARVY

Význam výrazu „rouge“ ve francouzštině

Le rouge est sûrement la couleur la plus fascinante et ambiguë qui soit. Elle joue sur les paradoxes, anime des sentiments passionnels en complète contradiction : amour / colère, sensualité / sexualité, courage / danger, ardeur (horko) / interdiction... Cette couleur remue les sentiments sans aucun doute. Elle s'impose comme une couleur chaleureuse, énergique, pénétrante et d'une certaine manière rassurante et enveloppante. D'un autre côté, on l'associe au sang, à l'enfer et à la luxure. Cette couleur chaude ne laisse donc pas indifférent et c'est là toute sa force : elle remue les passions, qu'elles soient positives ou négatives. Le rouge est particulièrement bien assorti aux marrons. Il se marie également très bien avec le blanc et le noir. Signification positive : amour, passion, chaleur, sexualité, ardeur, triomphe. Signification négative : colère, interdiction, danger. Représentation : sang, feu, lave, végétaux (tomate, coquelicot, fraise). [16]

Barva paradoxů a protikladů, teplá, energická, barva krve a pekla, barva nebezpečí, zákazu a také luxusu a lásky. Může vyjadřovat kladnou i zápornou vášeň.

2.4.2 SROVNÁVANÉ PŘÍKLADY

rouge comme un coq, comme un coquelicot, comme une écrevisse – červený jako krocan, jako pivoňka, rudý jako rak

fer rouge – řeřavé, rozžhavené železo, zbarvené do červena

être rouge de colère – být rudý zlostí

se fâcher (tout) rouge – (fig.) rozvzteklit se

voir rouge – (fig.) vidět rudě, žíznit po krvi, být bez sebe vzteky, rozzuřit se

Le rouge lui monta au visage, au front. – Krev mu stoupla do hlavy, zapýřila se, zarděla se, zčervenala se (studem), zrudla (hněvem apod.).

se mettre du rouge – nalíčit se

être dans le rouge – avoir un compte négatif à la banque – být v záporných číslech, v mínusu

être la lanterne rouge – être le dernier

2.4.3 DALŠÍ PŘÍKLADY

Peaux Rouges – rudoši (indiáni), kůže zbarvená do červena; *rouge à lèvres* – růž, rtěnka; *rouge foncé* – tmavočervený; *le bonnet rouge* – (hist.) frygická čepka; *rouge bord* – (klas.) sklenice plná červeného vína; *Chapeau rouge* – kardinálský klobouk; *Drapeau rouge* – rudá vlajka, rudý prapor; *Enfants rouges* – (fig.) (klas.) mušketýři; *feu rouge* – (dopr.) červené světlo, červená; *Maladies rouges* – (vet.) červenka (nemoc prasat); *mer Rouge* – (geogr.) Rudé moře; *méchant comme un âne rouge* – (fig.) strašně zlý; *n'avoir pas un rouge liard* – (fig.),(klas.) nemít ani groš(e), ani vindru; *tirer à boulets rouges sur quelqu'un* – (fig.) nemilosrdně koho napadat, prudce na koho útočit, vydírat; *rouge* – rusý, zrzavý, ryšavý (o vlasech); *rouge* – (lid.) červené víno; *voir rouge* – être en colère tout à coup – vidět rudě

2.5 FIALOVÁ

2.5.1 SYMBOLIKA BARVY

Význam výrazu „violet“ ve francouzštině

Le violet est une couleur à double tranchant : étonnement, on l'aime ou on ne l'aime pas. Il semble ne pas y avoir de demi-mesure psychologique la concernant. Pourtant, derrière son allure électrique, le violet est la couleur de la douceur et du rêve. C'est pourquoi d'ailleurs on la raccroche à la mélancolie et à la solitude. Le violet est la couleur par excellence des rêveurs, des personnes spirituelles plutôt que matérielles. Elle a des vertus apaisantes sur les esprits ; elle permet de calmer certaines émotions, de réfréner des colères ou des angoisses... L'une de ses nuances, le mauve, accentue encore plus ce côté rassurant et serein. Le violet reste une couleur difficile à marier : le blanc, le noir et le marron sont ses seuls acolytes. Le rose, le bleu ou le vert sont absolument à bannir en présence de violet. Obtention : violet = rouge + bleu. Signification positive : rêve, délicatesse, paix, amitié, méditation. Signification négative : mélancolie, solitude
Représentation : végétaux (raisin, aubergine), fleurs (violette), habits des évêques. [17]

Fialová je barva uklidňující, barva snů, duchovna a meditace.

2.5.2 SROVNÁVANÉ PŘÍKLADY

devenir violet de colère – (z)brunátnět hněvem, zlostí

devenir violet de honte – (z)rudnout hanbou

2.5.3 DALŠÍ PŘÍKLADY

Ruban violet – akademické palmy (vyznamenání); violette – (fam.) všimné, dýško (spropitné)

2.6 HNĚDÁ

2.6.1 SYMBOLIKA BARVY

Význam výrazu „marron“ ve francouzštině

Couleur de la terre par excellence, le marron est une couleur douce, rassurante et presque maternelle. Ni triste, ni joyeuse, cette couleur neutre est l'une des plus répandues aussi bien dans le monde animal que végétal ce qui explique qu'on se sente bien en sa présence. Elle est également synonyme de douceur, entre autres grâce à son représentant le chocolat, qui a un goût rassurant et protecteur. Le marron est l'une des rares couleurs dont on ne se lasse pas. Même beaucoup utilisée, cette couleur passe généralement très bien. Comme toutes couleurs, il est suggéré de ne jamais l'employer seule ou à trop haute dose. En effet, sa neutralité peut à grande échelle lui conférer un petit côté fade et sans attrait particulier. Il se marie particulièrement bien avec le blanc, le jaune, les violets et les roses clairs (vieux rose...). Obtention : mélange des trois primaires, par exemple orange + bleu ou violet + jaune. Signification positive : nature, douceur, neutralité
Signification négative : aucune. Représentation : terre, arbres, aliments (cacao, café). [18]

Hnědá je neutrální barva, barva země, vlídnosti, sladkosti – barva čokolády.

2.6.2 SROVNÁVANÉ PŘÍKLADY

bière brune – černé pivo, odvozeno od barvy piva

aller de la brune à la blonde - běhat za každou sukni

courtiser la blonde et la brune (fig.) – dvořit se kdejaké ženě

à la brune, sur la brune – za soumraku

2.6.3 DALŠÍ PŘÍKLADY

faire marron quelqu'un: tromper quelqu'un; être marron – (arg.) nechat se lapnout, nachytat; être chocolat – (fam.) naletět, být namol

2.7 MODRÁ

2.7.1 SYMBOLIKA BARVY

Význam výrazu „bleu“ ve francouzštině

Comme le ciel bleu ou la mer qui ouvre les horizons, le bleu et ses nuances (turquoise, cyan...) est une couleur étroitement liée au rêve, à la sagesse et à la sérénité. C'est l'une des couleurs préférées des Occidentaux : en effet, elle est omniprésente autour de nous. Le bleu est l'écho de la vie, du voyage et des découvertes au sens propre et figuré (introspection personnelle). Comme l'eau qui désaltère, le bleu a un petit côté rafraîchissant et pur qui permet de retrouver un certain calme intérieur lié aux choses profondes. Le bleu est symbole de vérité, comme l'eau limpide qui ne peut rien cacher. Cette couleur plaît généralement à toutes les générations, il faut tout de même ne pas en abuser. Elle peut vite devenir étouffante si elle est trop présente. Il est conseillé de trancher du bleu foncé avec des teintes plus claires comme le blanc ou le beige. Le turquoise et les bleus clairs se marient à la perfection avec les nuances de marrons. Signification positive : rêve, sagesse, sérénité, vérité, loyauté, fraîcheur. Signification négative : mélancolie. Représentation : océan, ciel, fleurs (bleuet). [19]

Barva spojená se sny a moudrostí, reprezentuje ji moře a nebe. Modrá barva je všude kolem nás, je to barva života a symbol pravdy.

2.7.2 SROVNÁVANÉ PŘÍKLADY

avoir du sang bleu – être d'origine noble - mít modrou krev

être fleur bleue – être naïf, být naivní

colère bleue – zuřivý vztek

conte bleu – pohádka, báchorka

peur bleue – hrozný strach

être bleu de peur – být strachy bez sebe

en rester bleu (fam.) – zůstat paf

n'y voir que de bleu – nebýt z toho moudrý, být z toho jelen

passer au bleu – zmizet, rozplynout se, *passer quelque chose au bleu (fam.)* – nechat co zmizet, přejít co mlčením.

un bleu (fam.) – modřina

bleu d'Auvergne – auvergneské plísňové sýry

un bleu – rekrut, bažant, ucho (voj.)

Le ciel est bleu partout. – Nebe je modré všude.

2.7.3 DALŠÍ PŘÍKLADY

bleu de travail – modráky; *maladie bleue* – zmodránění kůže; *en faire voir de bleues à quelqu'un (fam.)* – zavařit to komu; *tirer sur le bleu* – přecházet do modra; *passer le linge au bleu* – modřit prádlo; *un petit bleu* – blanket, lístek pařížské (potrubní) pošty, telegram; *petit bleu (fam.)* – obyčejné červené víno; *carpe au bleu* – kapr na modro; *Bleus* – fr. národní mužstvo (v kopané); *Cordon bleu* - être un(e) bon(ne) cuisinier(e).

2.8 RŮŽOVÁ

2.8.1 SYMBOLIKA BARVY

Význam výrazu „rose“ ve francouzštině

Comme le bleu est aux garçons, le rose est aux filles. Elle est couleur de séduction, de romantisme et de féminité. Que ce soit du rose bonbon, du rose pâle, ou du fuchsia, le rose est une couleur dynamique ponctuée d'une pointe de délicatesse on ne peut plus féminine. Jonglant sur le côté femme-enfant, le rose et ses nuances ont un côté séducteur qui ne tombe jamais dans l'excès (érotisme...). Cette couleur reste donc plutôt bon-enfant.

On l'associe également à la tendresse et au bonheur, comme d'ailleurs le rappelle si bien l'expression " voir la vie en rose ". Elle doit cependant être utilisée avec parcimonie. Le rose ne s'applique pas à toutes les situations. Réserve avant tout à un univers féminin, le rose est une couleur particulière et criarde qui peut parfois tomber dans l'excès et rendre l'effet inverse que celui souhaité si on ne l'utilise pas à bon escient. Obtention : rouge + blanc. Signification positive : féminité, romantisme, séduction, bonheur, tendresse, jeunesse. Signification négative : couleur réservée aux filles. Représentation : fleurs (roses). [20]

Růžová je dívčí barva, barva romantiky, úspěchu a štěstí.

2.8.2 SROVNÁVANÉ PŘÍKLADY

voir la vie en rose - être optimiste – vidět život růžově

voir des éléphants roses - être ivre – být opilý, mít halucinace

2.8.3 DALŠÍ PŘÍKLADY

voir tout en rose, tout couleur de rose – (fig.) vidět vše růžově, malovat si vše růžovými barvami; *Sa vie n'était pas bien rose.* – Jeho život nebyla procházka růžovým sadem. *Ce n'est pas (tout) rose.* – (fig.) Není to žádný med.

2.9 ŠEDÁ

2.9.1 SYMBOLIKA BARVY

Význam výrazu „gris“ ve francouzštině

Le gris n'est pas au sens strict du terme une couleur. À mi-chemin entre le blanc et le noir, ses géniteurs, le gris est une teinte plutôt fade, associée à la tristesse et à la solitude. Il est vrai qu'il est difficile pour le gris d'être pimpant quand on sait que dans la nature, il est représenté par les souris ou la poussière. Cette teinte a cependant le mérite d'être douce, plutôt apaisante et calme. Elle est généralement plutôt passe-partout et se prête bien avec quasiment toutes les couleurs (excepté le gris foncé mélangé au bleu ou vert foncé). Sobre, élégante, elle est une bonne alliée. Il faut cependant faire attention de ne pas trop en

abuser. Effectivement, en trop grande quantité, elle ramène à un univers fade, triste et mélancolique. Signification positive : calme, douceur. Signification négative : tristesse, solitude, monotonie, mélancolie. Représentation : animaux (souris, éléphants), poussière. [21]

Šedá je barva smutku a samoty.

2.9.2 SROVNÁVANÉ PŘÍKLADY

faire travailler sa matière grise – réfléchir, šedá kůra mozková

La nuit, tous les chats sont gris. - dans une situation difficile, il est facile de se tromper.
V noci je každá kráva černá.

Il fait gris. – Je pošmournó.

en voir de grises (fig.) – zkusit (nepřijemnosti), přijít si na své (iron.)

2.9.3 DALŠÍ PŘÍKLADY

papier gris – papír (šedák); *pensées grises* – černé myšlenky (fig.); *temps gris* – pošmourné, pochmurné počasí; *vie grise (fig.)* – šedivý, bezútěšný život; *vin gris* – narůžovělé víno; *faire grise mine à quelqu'un (fig.)* – chladně koho uvítat; *être gris* – mít špičku; *Lunettes et cheveux gris sont quittance d'amour.* – Přijde stáří, sbohem lásky.

2.10 ZELENÁ

2.10.1 SYMBOLIKA BARVY

Význam výrazu „vert“ ve francouzštině

C'est sûrement la couleur la plus présente dans la nature. Associé à juste titre au monde végétal qui est son plus digne représentant, le vert est une couleur apaisante, rafraîchissante et même tonifiante. Dans la culture occidentale, on l'associe à l'espoir et à la chance. Cependant, cette couleur parfois être porteuse d'échecs et d'infortune. Elle est notamment bannie des théâtres : Molière serait mort sur scène en portant un vêtement de cette couleur. Le vert est également associé aux hôpitaux et aux pharmacies qui l'ont repris

dans leur logo. L'avantage de cette couleur, c'est qu'elle est généralement en adéquation avec toutes les autres, particulièrement avec les couleurs qui comme elle sont issues de la nature comme le marron, l'ocre, le crème ou le taupe.

Obtention : bleu + jaune. Signification positive : espérance, chance, stabilité, concentration. Signification négative : échec, infortune. Représentation : végétaux, légumes (poivrons, petits pois). [22]

Zelená je nejvíce se objevující barva v přírodě. Tuto barvu používají lékárny ve svém znaku, je to barva vyrovnanosti, soustředění a volnosti.

2.10.2 SROVNÁVANÉ PŘÍKLADY

se mettre au vert - aller se reposer à la campagne, se cacher.

avoir la main verte - être un très bon jardinier.

donner le feu vert - donner l'autorisation.

vieillard encore vert – stařec ještě plný života

en dire de(s) vertes et de(s) pas mûres – říkat neslýchané, pěkné věci (iron.)

classe verte – škola v přírodě

2.10.3 DALŠÍ PŘÍKLADY

bonnet vert – (hist.) zelená čepice (kterou nosili bankrotáři a zločinci odsouzení na doživotí); *espace vert* – zelený pás, zeleň ve městě; *feu vert* – (dopr.) zelené signální světlo, zelená; *donner le feu vert à quelqu'un* – dát zelenou komu; *l'habit vert* – stejnokroj čelnů Francouzské akademie; *briquer l'habit vert* – ucházet se o hodnost člena Francouzské akademie; *pierres vertes* – zelené (polo)drahokamy; *sauce verte* – (kuch.) zelená omáčka (s přísadou špenátu); *tapis vert* – (fig.) zelený stůl (konferenční, hráčský); *vert* – nezralý, zelený, syrový, trpký, kyselý; *blé vert* – zelené obilí, osení; *cuir vert* – surová, nevydělaná kůže; *pierre verte* – čerstvě vylámaný, neopracovaný kámen; *volée de bois vert* – (fig.) pořádný výprask; *être vert* – (fig.) naletět, dát se oklamat; *vert* – čerstvý (o zelenině); *café vert* – zelená, nepražená káva; *morue verte* – čerstvá nasolená treska; *vert* – čilý, hbitý,

svěží, křepký; vert galant – galán, záletník, sukničkář; vert – tvrdý, příkrý, ostrý; verte réprimande – ostrá výtká; langue verte – lidová řeč, argot; en dire, en raconter de(s) vertes – (fam.) mluvit košilatě, vykládat košilaté historky; en voir de(s) vertes et de(s) pas mûres – slíznout to, dostat co proto, dostat do těla; Europe verte – společný zemědělský západoevropský trh; Revolution verte – zemědělská revoluce (v zemích třetího světa); Candidat vert – kandidát strany zelených; Onde verte – zelená vlna; vertes – odpad (zbytky ovoce a zeleniny); vert-de-gris – (chem.) měděnka, (pejor.) Němčouři (vojáci), zelenošedý. C'est jus vert et vert jus. – To je prašť, jako uhoď. Il n'est bois si vert qui ne s'allume. – Všechno má své meze. Il n'est feu que de bois vert. – Jen mládí se dovede zapálit. Le bois sec enflamme le bois vert. – Suché dřevo zapálí dřevo syrové. Le feu de bois vert donne plus de fumée que de chaleur. – Oheň ze syrového dřeva dává více kouře než tepla. Il en était vert. – (fig.),(fam.) – Byl celý zelený (úplně zelelenal strachem). Ils sont trop verts. – Jsou příliš kyselé (hrozny, předstírané opovrhování nedosažitelným).

2.11 ZLATÁ

2.11.1 SYMBOLIKA BARVY

Význam výrazu „doré“ ve francouzštině

Le doré ou l'or est un jaune brillant qui comme le jaune, est porteur de puissance, sauf qu'il ne pointe pas ici le pouvoir et l'ego, mais plutôt la puissance par l'argent. Couleur du faste et du luxe, l'or fut longtemps le privilège des personnes fortunées sur leurs habits, leurs bijoux ou dans leur résidence. On le lie également à la fécondité. L'or n'a aucune signification négative, si ce n'est, par extension, une certaine cupidité humaine. Sa vue réchauffe le cœur et l'esprit, on se sent en sécurité dans un univers doré, car il nous ramène à l'aisance matérielle. On utilise rarement le doré seul : il peut vite devenir étouffant et kitsch. À utiliser avec parcimonie. L'or est idéal pour rajouter de l'éclat, mais ne doit jamais être utilisé à outrance sous peine de créer un univers trop prenant. Il se marie généralement bien avec toutes les couleurs, et plus particulièrement le noir, le marron et le rouge. Signification positive : richesse, fortune, fécondité. Signification négative : aucune. Représentation : métaux (or), lingots d'or. [23]

Zlatá je barva moci, okázalosti a luxusu.

2.11.2 SROVNÁVANÉ PŘÍKLADY

jeunesse dorée (fig.) – zlatá mládež – generace mládeže

misère dorée – lesklá bída

Il a la langue dorée. C'est une langue dorée. – Je to výborný řečník.

Bonne renommé vaut mieux que ceinture dorée. – Lepší dobré jméno, než bohaté věno.

cheveux d'un blond doré – zlaté vlasy

2.11.3 DALŠÍ PŘÍKLADY

rêves dorés – sny o štěstí; *doré* - (kuch.) dozlatova upečený; *doré* – (zool.) pilobřich ostnitý (ryba); *doré* – pomazaný plátek chleba; *Même dans une cage d'or, le rossignol regrette son bosquet.* – Nepotřebuje slavík zlatou klec, lepší je pro něj zelený les. *Mieux vaut dictature de fer qu'anarchie de l'or.* – Lepší železná diktatura než zlatá anarchie. *Une paix de fer est meilleure qu'une guerre d'or.* – Železný mír je lepší, než zlatá válka. *À veille mule, frein doré.* – Staré herce zlatého přístroje třeba (též o ženách).

2.12 ŽLUTÁ**2.12.1 SYMBOLIKA BARVY**

Význam výrazu „jaune“ ve francouzštině

Nulle couleur n'est plus joyeuse que le jaune. Couleur du soleil, de la fête et de la joie, elle permet d'égayer un univers et de le faire rayonner. Il est vrai que le jaune est une couleur chaleureuse et stimulante. Tout comme le soleil qui diffuse ses rassurants rayons porteurs de vie sur terre, le jaune est la couleur de la vie et du mouvement. Pourtant, derrière cet aspect joyeux, le jaune peut parfois se révéler négatif. Associé aux traîtres, à l'adultère et au mensonge, le jaune est une couleur qui mêle les contrastes. Le jaune pâle contrairement au jaune vif s'écarte de ce chemin régénérateur pour plutôt pointer la maladie, la morosité et la tristesse. Le jaune est également associé à la puissance, au pouvoir et à l'ego (c'était la couleur de l'Empereur de Chine). On retiendra avant tout que le jaune est la couleur de l'ouverture et du contact social : on l'associe à l'amitié et la fraternité ainsi qu'au savoir. Le jaune est le parfait compagnon des marrons, du blanc, du noir et du crème. Signification positive : fête, joie, chaleur, ego, puissance, connaissance, amitié. Signification négative : trahise, mensonge, tromperie. Représentation : boîtes aux lettres, sable, soleil, œuf, fleurs (marguerite). [24]

Žlutá je nejveselejší barva, barva oslav a radosti, její zář dokáže rozveselit. Je to barva slunce a tepla. Na straně druhé může být žlutá barva symbolem lži, podvodů, nemoci a smutku.

2.12.2 SROVNÁVANÉ PŘÍKLADY

rire jaune - se forcer à rire – nucený smích

colère jaune (fig.) – prudký vztek

jaune d'oeuf – žloutek – odvozeno od barvy žloutku

Sa femme le peint en jaune – (fam.) Jeho žena mu zahýbá.

2.12.3 DALŠÍ PŘÍKLADY

jaune serin – kanárkově žlutý; *fièvre jaune* – (med.) žlutá zimnice; *toile jaune* – hrubé, nebílené plátno; *rire jaune* – smát se nuceně, kysele; *Il est peint en jaune* – (fam.) Nosí parohy (manžel).

3 SROVNÁNÍ FRAZEOLGIZMŮ

Pro účely této práce bude z uvedených frazeologizmů ke srovnávání použito sto vybraných příkladů. V předchozí kapitole jsou tyto vybrané frazeologizmy označovány jako srovnávané příklady. Budou rozděleny do skupin, podle níže uvedených kritérií.

3.1 SÉMANTICKY SHODNÉ FRÁZE

V této skupině budou uvedeny pouze frazeologizmy, které jsou v obou jazycích shodně tvořené, mají stejný význam a obsahují název stejné barvy. Ke každému příkladu bude uveden kromě jeho českého ekvivalentu také význam barvy, kterou daný příklad obsahuje a vliv této barvy na celý frazeologizmus.

<i>être blanc comme neige</i> být bílý jako sníh	Bílá barva zde vyjadřuje čistotu a neposkvrněnost.
<i>être chauffé à blanc</i> být rozpálený do běla	Bílá barva zde vyjadřuje rozpálení kamen až do světlé barvy.
<i>travailler au noir</i> pracovat načerno, bez povolení	Černá barva zde vyjadřuje něco nečistého, nepovoleného.
<i>être noir comme du charbon</i> být černý jako uhlí	Černá barva zde vyjadřuje připodobnění k barvě uhlí.
<i>avoir des idées noires</i> mít černé myšlenky	Černá barva zde vyjadřuje druh myšlenek, myšlenky pesimistické, chmurné, tmavé.
<i>marché noir</i> černý trh	Černá barva zde vyjadřuje ilegalitu, morální a legální nečistotu.
<i>voir tout en noir</i> vidět všechno černě	Černá barva vyjadřuje pesimistické, neveselou předpověď.
<i>Il faisait nuit noire.</i> Byla černočerná noc.	Černá barva vyjadřuje temnotu, tmou.
<i>race noire</i> černá rasa, černé plemeno	Černá barva vyjadřuje barvu pleti dané rasy.

<i>C'est écrit noir sur blanc.</i> Je to napsané černé na bílém.	Černá barva vyjadřuje barvu tisku a bílá barvu nepopsaného papíru.
<i>rouge comme une écrevisse</i> červený jako rak	Červená popisuje přirovnání k barvě raka.
<i>se fâcher (tout) rouge</i> rozvzteklit se do ruda	Odstín červené vyjadřuje zbarvení tváře, při velkém rozčilení (krev zbarví obličej rudě).
<i>être rouge de colère</i> být rudý zlostí	Odstín červené vyjadřuje zbarvení tváře při velkém rozzlobení (krev zbarví obličej rudě).
<i>voir rouge (fig.)</i> vidět rudě	Odstín červené popisuje hněv v očích.
<i>devenir violet de colère</i> (z)brunátnět hněvem, zlostí	Fialová barva vyjadřuje zrudnutí a zfialovění při velkém rozzlobení (krev zbarví obličej rudě až fialově).
<i>Le ciel est bleu partout.</i> Nebe je modré všude.	Modrá popisuje barvu oblohy, která je pro celou zeměkouli společná. Stejně jako jev o který se jedná.
<i>un bleu (fam.)</i> modřina	Modrá popisuje zbarvení kůže v místě daného zranění.
<i>avoir du sang bleu (fig.)</i> mít modrou krev	Modrá krev je spojována s krví královskou.
<i>voir la vie en rose</i> vidět život růžově	Růžová barva vyjadřuje optimistický pohled na svět.
<i>jeunesse dorée (fig.)</i> zlatá mládež	Zlatá barva popisuje mládež s bezstarostným životem.
<i>cheveux d'un blond doré</i> zlaté vlasy	Zlatá popisuje vznešeným způsobem barvu blondatých vlasů.

Do této skupiny se dostalo 21 frazeologizmů, které obsahují název barvy. Všechny tyto příklady jsou z hlediska sémantického i z hlediska slovnědruhového shodné, obsahují název stejné barvy v obou srovnávaných jazycích.

V této skupině se objevil dvakrát frazeologizmus obsahující barvu bílou. Bílá barva v příkladech označovala čistotu, ale také vlastní význam bílého zbarvení. Frazeologizmů,

ve kterých je obsažena barva černá se objevilo sedm, barva červená čtyřikrát, fialová jednou, modrá třikrát, růžová jednou a zlatá dvakrát.

3.2 ROZDÍLNĚ UTVOŘENÉ FRÁZE

V této skupině budou uvedeny pouze frazeologizmy, které obsahují název rozdílné barvy, nebo jsou jinak slovnědruhově utvořeny.

<i>blanc d'oeuf</i> bílek (vejce)	Frazeologizmy jsou tvořené rozdílně. Barva se shoduje.
<i>donner, mettre dans le blanc</i> zasáhnout cíl, trefit do černého	Frazeologizmy jsou tvořené shodně. Barva je rozdílná: bílá – černá.
<i>blanc-bec</i> zelenáč, holobrádek	Frazeologizmy jsou tvořeny shodně. Barva je rozdílná: bílá – zelená.
<i>porter du blanc</i> nosit bílé šaty	Frazeologizmy jsou tvořené rozdílně. Barva se shoduje.
<i>faire un tableau noir de qc</i> vylíčit co černě, v černých barvách	Frazeologizmy jsou tvořené rozdílně. Barva se shoduje.
<i>broyer du noir</i> mít černé, nebo chmurné myšlenky	Frazeologizmy jsou tvořené rozdílně. Barva se shoduje.
<i>être tout noir de coups – (fig.), (fam.)</i> být celý modrý od bití, být samá modřina	Frazeologizmy jsou tvořeny shodně. Barva je rozdílná: černá – modrá.
<i>Le rouge lui monta au visage.</i> <i>Zrudl (zlostí, studem).</i>	Frazeologizmy jsou tvořené rozdílně. Barva se shoduje.
<i>être dans le rouge</i> být v červených číslech, v mínusu	Frazeologizmy jsou tvořené rozdílně. Barva se shoduje.
<i>devenir violet de honte</i> (z)rudnout hanbou	Frazeologizmy jsou tvořeny shodně. Barva je rozdílná: fialová – červená.
<i>bière brune</i> černé pivo	Frazeologizmy jsou tvořeny shodně. Barva je rozdílná: hnědá – černá.
<i>un bleu</i> zelenáč, rekrut, bažant, ucho (vojensky)	Frazeologizmy jsou tvořeny shodně. Barva je rozdílná: modrá – zelená.
<i>La nuit, tous les chats sont gris.</i> V noci je každá kráva černá.	Frazeologizmy jsou tvořené rozdílně. Barva je rozdílná: šedá – černá.

<i>jaune d'oeuf</i> žloutek	Frazeologizmy jsou tvořené rozdílně. Barva se shoduje.
--------------------------------	---

Do této skupiny se dostalo 14 frazeologizmů. Sedm příkladů je rozdílně slovnědruhově utvořeno, v šesti příkladech se naopak objevila neshoda v názvu barvy a jeden příklad obsahuje neshodu v obou kritériích.

3.3 FRÁZE BEZ BARVY V ČESKÉM EKVIVALENTU

V této skupině budou uvedeny frazeologizmy, u kterých se v českém ekvivalentu neobjevuje název žádné barvy.

<i>une arme blanche</i>	sečná, nebo bodná zbraň
<i>un mariage blanc</i>	svatba pro výhody
<i>un col blanc</i>	úředník
<i>donner carte blanche à quelqu'un</i>	dát někomu volnou ruku
<i>l'or blanc</i>	sníh, jako prostředek výdělku
<i>Bonnet blanc et blanc bonnet.</i>	To je pěšky jako za vozem.
<i>connu comme le loup blanc</i>	známá osobnost
<i>montrer patte blanche</i>	prokázat se (průkazem, heslem)
<i>être blanc comme un cachet d'aspirin</i>	být bledý jako stěna, vypadat nemocně
<i>fer blanc</i>	plech
<i>dire tantôt blanc, tantôt noir</i>	mluvit jednou tak, a podruhé jinak
<i>faire les yeux blancs</i>	zdvihnout oči k nebi, vsloup
<i>L'un dit blanc et l'autre noir.</i>	Každý tvrdí něco jiného.
<i>nuit blanche</i>	bezesná noc
<i>voix blanche</i>	bezbarvý hlas

<i>blanc comme un lis</i>	čistý (mravně) jako lilie
<i>bal blanc</i>	dívčí bál
<i>être blanc</i>	(arg.) mít čistý trestní rejstřík
<i>n'être pas blanc (fam.)</i>	nemít čisté svědomí, nebýt bez viny
<i>sortir d'une accusation blanc (comme la neige)</i>	vyjít z obžaloby jako lilium
<i>blanc do Briançon</i>	klouzek
<i>mettre du blanc à la queue de billard</i>	nakřídovat tágo
<i>blanc d'eau</i>	leknín
<i>Ils se mangent le blanc des yeux (fam.).</i>	Div si nevyškrábou oči.
<i>regarder q dans le blanc des yeux</i>	dívat se někomu upřeně do očí
<i>de but en blanc</i>	náhle, bez okolků
<i>Blanche – Neige</i>	Sněhurka
<i>cheval noir</i>	vraný kůň, vraník
<i>tableau noir</i>	(školní) tabule
<i>gueules noires (fam.)</i>	havíři
<i>roman noir</i>	hrůzostrašný, strašidelný film, román
<i>Il fait noir comme dans un four.</i>	Je tma jako v pytli.
<i>porter du noir</i>	nosit smutek
<i>s'enfoncer dans le noir</i>	upadat do melancholie
<i>pour moi c'est le noir</i>	pro mne je to záhada
<i>fer rouge</i>	řeřavé, rozžhavené železo

<i>se mettre du rouge</i>	nalíčit se
<i>être la lanterne rouge</i>	být poslední
<i>courtiser la blonde et la brune (fig.)</i>	dvořit se kdejaké ženě
<i>aller de la brune à la blonde</i>	běhat za každou sukni
<i>à la brune, sur la brune</i>	za soumraku
<i>être fleur bleue</i>	být naivní
<i>colère bleue</i>	zuřivý vztek
<i>peur bleue</i>	hrozný strach
<i>être bleu de peur</i>	být strachy bez sebe
<i>en rester bleu (fam.)</i>	zůstat pař
<i>n'y voir que de bleu</i>	nebýt z toho moudrý, být z toho jelen
<i>passer(qc) au bleu (fam.)</i>	zmizet, rozplynout se, (nechat co zmizet)
<i>bleu d'Auvergne</i>	auvergneský plísňový sýr
<i>voir des éléphants roses</i>	být opilý
<i>faire travailler sa matière grise</i>	přemýšlet
<i>Il fait gris.</i>	Je pošmurno.
<i>en voir de grises (fig.)</i>	zkusit (nepříjemnosti), přijít si na své
<i>se mettre au vert</i>	odjet do přírody
<i>avoir la main verte</i>	být dobrý zahradník
<i>donner le feu vert</i>	dát svolení, povolení
<i>vieillard encore vert</i>	stařec ještě plný života
<i>en dire de(s) vertes et de(s) pas mûres</i>	říkat neslýchané, pěkné věci (ironicky)

<i>classe verte</i>	škola v přírodě
<i>Il a la langue dorée. C'est une langue dorée.</i>	Je to výborný řečník.
<i>Bonne renommé vaut mieux que ceinture dorée.</i>	Lepší dobré jméno, než bohaté věno.
<i>misère dorée</i>	lesklá bída
<i>rire jaune</i>	nucený smích
<i>colère jaune (fig.)</i>	prudký vztek
<i>Sa femme le peint en jaune (fam.).</i>	Jeho žena mu zahýbá.

Do této skupiny se dostalo 65 příkladů. Nejčastěji se zde vyskytovala barva bílá a to ve 25 příkladech, dále barva černá a modrá, obě po osmi příkladech, zelená barva šestkrát, třikrát červená, zlatá, hnědá, šedá, žlutá. Černá a bílá společně, a to ve dvou příkladech a jednou růžová.

ZÁVĚR

V této práci jsme se zabývali francouzskými a českými frazeologizmy, které obsahují název barvy. Zkoumali jsme především sémantickou analýzou těchto frazeologizmů, ale věnovali jsme se také vlivu konkrétní barvy na význam celého frazeologizmu. Před samotnou excerpcí jsme v úvodní části podali krátké vysvětlení některých základních pojmů souvisejících s frazeologií.

V praktické části jsme od každé barvy uvedli několik příkladů. U každého z nich jsme se pokusili analyzovat význam a vyhledat jeho český ekvivalent. Pro následující rozbor jsme pro účely a rozsah této práce vybrali sto příkladů francouzských frazeologizmů, které obsahují názvy barev.

Provedenou analýzou vybraných francouzských a českých frazeologizmů jsme zjistili, že je možné uvedené příklady rozdělit do tří skupin, a to podle toho, zda jsou shodně tvořeny a zda obsahují název barvy, a to v jednom nebo v obou srovnávaných jazycích.

První skupinou jsou takové příklady francouzských frazeologizmů, pro které v českém jazyce nacházíme ekvivalenty sémanticky i slovnědruhově shodné, a které obsahují název stejné barvy. Těchto příkladů jsme mezi stovkou vybraných srovnávaných příkladů našli 21.

Další skupinu tvoří příklady, které se liší buď použitou barvou v jejich českém ekvivalentu, nebo použitými slovními druhy. Těchto příkladů jsme mezi vybranými objevili 14. V šesti případech šlo o rozdíl v barvě, v dalších sedmi případech o rozdílné slovnědruhově utvoření a v jednom případě o neshodu v obou kritériích.

Poslední skupina zahrnuje příklady, jejichž ekvivalenty v českém jazyce název barvy neobsahují. Těchto příkladů jsme mezi srovnávanými příklady našli 65.

Z uvedených výsledků vyplývá, že oba jazyky používají ve svých frazeologizmech názvy různých barev. Jednotlivé barvy ale nejsou užívány stejně často, ve francouzštině je nejpoužívanější barva bílá 30%, dále pak černá 18%, modrá 12%, červená 10%, zelená 6%, zlatá 5%, hnědá 4%, šedá 4%, žlutá 4%, černá a bílá společně ve stejném frazeologizmu 3%, fialová 2%, růžová 2%. V českých ekvivalentech se nejčastěji objevila barva černá přibližně 34%, červená 20%, bílá 11%, modrá 11%, zelená 6%, zlatá 6%,

fialová 3%, růžová 3%, žlutá 3%, černá a bílá společně ve stejném frazeologizmu 3%, hnědá a šedá se nevyskytla ani jednou.

Ve frazeologizmech vyjadřuje bílá barva jak přenesený význam ve smyslu čistoty a nevinosti, tak i vlastní barvu bílých předmětů, a to v obou jazycích.

Černá barva ve srovnávaných příkladech vyjadřuje přenesené významy jako je nelegálnost, pesimismus, temnota, zastřenost, ale také vlastní význam černé barvy jako barvy kůže a oblečení. Černá a bílá společně ve stejném frazeologizmu vyjadřují barvu tisku na bílém papíru, a také symbolizují další protiklady. Ve vybraných českých ekvivalentech pouze tisk a papír.

Červená barva vyjadřuje ve francouzských příkladech přenesený význam být poslední, být na konci jako červená koncová světla vlaku. Na straně druhé červená barva popisuje také barvu vlastní rakům, červeným číslům, jakožto záporných výsledků podnikání, která se uvádí v červené barvě, a také barvu lidské tváře, při červenání se.

Fialová barva ve francouzských příkladech vyjadřuje zbarvení kůže na obličeji při studu nebo rozzlobení.

Hnědá barva se ve francouzských frazeologizmech používá k vyjadřování barvy tmavého piva, barvy tmavých vlasů, ale také soumraku.

Modrá barva popisuje ve francouzských frazeologizmech přeneseně strach a vztek, nejasnost, překvapení, naivitu a v pravém významu barvu nebe, „modré“ krve, plísňového sýru nebo barvu vojenské uniformy. V českých ekvivalentech se objevuje pouze ve významu vlastní barvy.

Růžová barva se v příkladech francouzských frazeologizmů vyskytla dvakrát, a to ve významu přeneseném vyjadřujícím optimismus a stav opilosti. V českých ekvivalentech pouze ve významu optimismu v pohledu na život.

Šedá barva se objevila pouze ve francouzských frazeologizmech ve významu šedé kůry mozkové, pošmourného počasí, a ve slovním spojení *en voir de grises* (zažít nepřijemnosti) a ve větě *La nuit tous les chats sont gris* (V noci je každá kráva černá).

Zelená barva se ve francouzských frazeologizmech vykytuje ve významu přírody, vztahu k přírodě, svolení k jednání a jako symbol zeleného dopravního světla. V českých

ekvivalentech se vyskytuje pouze jako označení začátečníka, nového vojáka (podle barvy uniformy).

Zlatá barva ve francouzských příkladech vyjadřuje význam vznešeně vyjádřené barvy blondatých vlasů, lesku a vzácnosti, ale i přenesené významy jako v příkladu, *jeunesse dorée*, nebo *misère dorée*. V českých ekvivalentech vyjadřuje jak blond vlasy, tak i přenesený význam výrazu *zlatá mládež*.

Žlutá barva ve francouzských příkladech vyjadřuje jak vlastní barvu, tak i přenesené významy. V českých pouze vlastní barvu ve výrazu *žloutek*.

V této práci jsme analyzovali pouze zlomek všech nalezených frazeologizmů, které obsahují název barvy, zejména z důvodu rozsahu. Tento materiál by mohl být základem pro další podrobnější zkoumání všech dostupných frazeologizmů.

Přesto je možné na základě získaných výsledků dojít k závěru, že existuje mnoho příkladů, které jsou shodně tvořené a mají shodný význam v obou jazycích, tzn. ve francouzštině i v češtině. V dalších příkladech, které nejsou shodně tvořené, ale nejsou jednotlivé barvy užívány stejně často. Nejčastěji se ve francouzštině vyskytuje barva bílá, černá, modrá a červená. A v češtině je to barva černá, červená, bílá a modrá. Tyto rozdíly nejspíše pocházejí z rozdílného vývoje obou jazyků.

RESUMÉ

Ce travail, divisé en trois parties, propose une étude des couleurs en phraséologie française, et compare des phraséologismes français avec leurs équivalents tchèques au point de vue sémantique et structurel.

Le premier chapitre contient plusieurs définitions et les caractéristiques de la phraséologie pour mieux comprendre les termes. Il contient aussi les possibles origines des phraséologismes et de leurs fonctions et aussi présente la phraséologie comment elle est liée aux autres disciplines de la langue.

Le deuxième chapitre présente des exemples de phraséologismes contenant des couleurs variées, la caractéristique des couleurs en français, des exemples choisis avec leurs traductions et explications, et d'autres exemples avec leurs traductions. Tout est organisé alphabétiquement en tchèque, couleur par couleur.

Le troisième chapitre fait la comparaison des exemples choisis avec ses équivalents tchèques. Les exemples sont divisés en trois groupes:

D'abord ce sont des exemples qui ont les mêmes équivalents avec les mêmes couleurs en tchèque. Ici sont présentés les sens des phraséologismes.

Ensuite sont comparés plusieurs exemples tchèques et français, soit avec des couleurs différentes soit avec des différences lexicologiques.

Et enfin, sont présentés des exemples sans couleur dans leurs équivalents tchèques.

La conclusion présente les résultats de la recherche. Les différences entre phraséologismes français et leurs équivalents tchèques. Et aussi les significations des couleurs.

LITERATURA

1. BEČKA, J. V. 1982. *Slovník synonym a frazeologismů*. 3. upr. a dopl. vyd. Praha : Novinář, 1982. 463 s. Knihovnička novináře, sv. 29.
2. Collectif: *Le Petit Larousse illustré grand format*, Edition 2012. ISBN: 203584097X
3. Collectif: *Dictionnaire Hachette*, Edition Illustrée, Edition 2006. ISBN: 2.01.28.0571.X
4. ČERMÁK, F., kolektiv autorů: *Slovník české frazeologie a idiomatiky 1, Přirovnání*. Leda 2009. ISBN: 978-80-7335-216-5
5. ČERMÁK, F., *Frazeologie a idiomatika česká a obecná*. Vid.1. Praha: Karolinum, 2007. 718s. ISBN 978-80-246-1371-0
6. FILIPEC, J. – ČERMÁK, F. : *Česká lexikologie*. Vyd.1. Praha: Academia, 1985. 281 s.
7. Kol. autorů: *Slovník cizích slov pro nové století*. Dialog Litvínov 2002. 412 s.
8. NEUMANN, J. – HOŘEJŠÍ, VI. a kol.: *Velký francouzsko český slovník*. Academia 1992. ISBN: 80-200-0233-2.
9. SICES, David; SICES, Jacqueline; DENOEU, François. *Francouzské idiomy: Idiotismes français*. Vid. 1. Brno : Computer Press, a.s., 2009. 318 s. ISBN 978-80-251-2482-6.
10. ŠABRŠULA, J. a kol.: *Základy francouzské lexikologie*. SPN Praha 1983. 304 s. ISBN 17-117-82.
11. TOMIN, A.: *Francouzská a česká přísloví/Français et tchèque proverbes*. Fornica Sokolov 2008. ISBN: 978-80-903918-8-8.

Internetové zdroje:

12. Peinture FLE. [online]. Dostupné z: <http://peinturefle.free.fr/activite/exression.htm>

13. Code-couleur.com. [online]. Dostupné z: <http://www.code-couleur.com>

14. Code-couleur.com. [online].

Dostupné z: <http://www.code-couleur.com/signification/blanc.html>

15. Code-couleur.com. [online].

Dostupné z: <http://www.code-couleur.com/signification/noir.html>

16. Code-couleur.com. [online].

Dostupné z: <http://www.code-couleur.com/signification/rouge.html>

17. Code-couleur.com. [online].

Dostupné z: <http://www.code-couleur.com/signification/violet.html>

18. Code-couleur.com. [online].

Dostupné z: <http://www.code-couleur.com/signification/marron.html>

19. Code-couleur.com. [online].

Dostupné z: <http://www.code-couleur.com/signification/bleu.html>

20. Code-couleur.com. [online].

Dostupné z: <http://www.code-couleur.com/signification/rose.html>

21. Code-couleur.com. [online].

Dostupné z: <http://www.code-couleur.com/signification/gris.html>

22. Code-couleur.com. [online].

Dostupné z: <http://www.code-couleur.com/signification/vert.html>

23. Code-couleur.com. [online].

Dostupné z: <http://www.code-couleur.com/signification/doré.html>

24. Code-couleur.com. [online].

Dostupné z: <http://www.code-couleur.com/signification/jaune.html>